

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

VII. De Legatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

ARTICULUS VII.

De Legatis.

SUMMARIUM.

127. *Legati definitio,*
 128. *Et differentia ab Institutione, Fideicommissio & Donatione.*
 129. *Legare omnes, & legari omnibus non prohibetur potest:*
 130. *Etiā Religiosis incapacibus institutionis hereditaria.*
 131. *Legatum Pium in genere relictum valet,*
 132. *Et serè à circumstantiis recipit interpretationem.*
 133. *Legari valent omnes res, in rerum natura & commercio existentes,*
 134. *Alienari non prohibetur & utiles.*
 135. *Nec solum res testatoris propria, sed aliena quoque:*
 136. *Cujus legatum etiā Jure Canonico subsistit:*
 137. *Licet ea ad Ecclesiam spectet:*
 138. *Et favore causa Pia, si eam alienam esse, testator ignoravit.*
 139. *Legata relinqui possunt vel absolute,*
 140. *Vel sub conditione, Jure tamen non reprobata.*
 141. *Conditio nuptias excludens pro non adjecta habetur,*
 142. *Variis tamen casibus à legatario implenda est.*
 143. *Sub conditione, Si nupserit, legatum capit ingrediens Religionem.*
 144. *Conditio, Si nupserit Titio, à legatario plerumque:*
 145. *Non semper adimplenda est.*

L 11 3

146. Con-

Religiosis prohibitum sit, ne quemquam ad ejusmodi elemosynas perpetuas Domibus profectis relinquendas invitent, *cap. 2. cit. §. 2. & 6.* verius tamen est, sic institutum heredem ad ejusmodi legatum annuum præstandum ex Justitia obligari; quia Societatis Constitutiones ejusmodi Domibus solum interdicunt jus Civile sive Actionem ad eas petendas in judicio, & dispositionem sive eorum administrationem, §. 6. *cit. & Declarat. lit. B.* non autem prohibent aut irritant illorum juxta defuncti voluntatem oblatorum acquisitionem, *cit. Sanchez cap. 27. n. 9. Suarez Tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 4. cap. 6. n. 9. & Palao Tract. 16. disp. 3. p. 10. n. 4.* Eadem ferè ratio & obligatio est hæredis, ad annuum legatum FF. Minoribus præstandum grati; nam etiā hic ad id præstandum tenetur, licet id petendi jus & Actio dicitur FF. non acquiratur, ut cum Sylvestro V. *Legatum 1. q. 3. dicto 3.* Rodriquer Tom. 2. *Regul. q. 126. art. 4.* & aliis tradunt *cit. Suarez Tom. 3. lib. 18. cap. 17. n. 19. & 25. & Palao p. 9. n. 12.*

Neque obstat; quod *cit. §. 6.* dicatur, heredem ejusmodi legata & elemosynas perpetuas præstare, *Cum eum movetur charitas in Deum;* quia, licet ad id moveatur Charitate comparatione Societatis, hujusmodi legata petendi jus non habentis: ex Justitia tamen movetur comparatione defuncti testatoris ex quasi contractu cum illo inito ipsâ additione hereditatis, Palao *cit. p. 10. n. 5.* ideoque hæres ad ejusmodi legata præstanda à Jure ex officio vel ad Civitatis ejusve Syndici, imò cujusvis de populo agentis instantiam compelli potest, Sanchez *l. cit. n. 10.*

¶ (O) 50

146. Conditionem, à Religione retrahentem, à legato reiici, *asserentium*,
 147. Et negantium verior Sententia.
 148. Conditio, Si Religionem ingrediatur, implenda est,
 149. Saltem per ingressum in Novitiatum.

127. **L**egatum, non pro re à defuncto relicta, sed pro actu legandi & propriè acceptum, optimè Justinianus esse ait, Donationem quandam, à defuncto relictam. ab hærede præstandam, §. 1. *Instit. de Legat. i.* Ab Imperatore, si sensum spectemus, non recedit Molina, cum illud definiens, Legatum, inquit, est Ultima voluntas, quæ defunctus rem particularem, hoc est, id quod rationem hæreditatis non habet, alicui ab hærede præstandum liberaliter relinquit, *Tract. 2. de I. & I. disp. 193. n. 2.* & Haunold. *Tom. 2. de I. & I. Tract. 7. n. 220.* Unde

128. Legatum, licet cum Fideicommissio Particulari hodie ferè conveniat, ab aliis tamen Voluntatibus Ultimis multùm differt: & Imprimis quidem à Directa hæredis Institutione, cum; quia hæreditas non ab alio, scilicet hærede, sed ab ipso testatore immediatè accipitur: tum verò; quia legatum onera, ut hæreditas, adjuncta non habet, *cit. Molina n. 2. Laiman Lib. 3. tract. 5. cap. 10. n. 1. & Zæsius in ff. de Legat. n. 9.* Dein à Fideicommissio universalis; quia hoc non est rei particularis, sed universalis, quæ hæreditatis habet rationem, Laiman *cit. n. 1.* Demum, à Donatione propriè dicta etiam ea, quæ mortis causâ fit, partim; quia legatum non conventionione sive mutuò donantis & donatarii consensu; sed voluntate solius defuncti, rem aliquam post mortem suam in alium conferre volentis, relinquitur; partim verò;

quia Donatio etiam mortis causâ, non necessariò ab hærede, sed ab ipso donante præstatur; ut dominium, si ea inter vivos, ferè firmiter: si verò mortis causâ fit, revocabiliter transferatur, *cit. Molina n. 3. Laiman n. 1. & Pirhing ad hanc Rubr. n. 81.*

Legandi facultatem habent omnes, qui testamenti faciendi jus habent, *Sciendum 2. ff. de Legat. 1. ut hanc in re locus sit Reg. Accessorium 42. in §. Legata etiam capere omnes, & regulares soli ii possunt, qui hæredes instituit, aut saltem institui possunt, §. Legat. 1. Instit. de Legat. cit. Molina disp. 191. n. 1. & 2. Zæsius de Legat. & fideicommiss. n. 10. & 11. & Manzius in §. cit. n. 2. Regulariter, inquam, imprimis propriè Professos & Coadjutores Formatos Societatis JESU, Institutionis, non etiam Legati, incapaces, juxta dicta n. 122. licet & propter Ordinis S. Francisci FF. Minores & Capucinos: quibus, licet hæredes institui nequeant, relinqui tamen legata possunt: dummodo tamen his non relinquatur legatum tanta quantitate, ut in fraudem Regulæ, & sub nomine Legati Hæreditas dari videatur, *Clement. 1. §. Item quod, V. Cupientes de V. S. vel legato rei mobilis aut immobilis adhibetur conditio vel modus, ipsorum professioni repugnans, c. Exiit. 35. in l. 1. men V. Ad hæc quia Fratrum, de V. S. n. 6. vg. si eis vinea vel domus monasterio non contigua; ut eas retineant, excollant, vel locent: vel pecunia; ut ea vestes duplices atq; superflue comparantur, Sanchez Moral. Lib. 7. cap. 26. n. 10. 22. 24. Et. Deinde, propter ipsos, quibus, licet hæredes institui nequeant, *Aurb. Licet C. de Natural. lib. Jure tamen, saltem Canonico, aliquid relinqui potest in alimenta competentia. e. Cum haberet §. De eo qui duxit in matrimonium. quoniam***

etim. quam poll. sicut & in dotem, quæ loco alimentorum succedit, Molina cit. disp. 195. n. 4. Grassus §. Institutio 9. 97. n. 16. & Manzius de Testam. Tit. 6. 9. 7. à n. 98. Ubi

131. Dubium est, cui debeat legatum pauperibus generatim, vel Ecclesiæ, si plures sint in loco. Huiusmodi legata non debent, sed prophanorum instar, §. Incertis 25. Instit. de Legatis l. Si quis ita 3. §. 7. ff. de Admōd. legat. & l. Si quis 27. ff. de Reb. dub. ob incertitudinem vitari, vult Socinus in l. Quidam 5. ff. de Reb. dub. n. 12. Sed contra expressam dispositionem Juris, quod legata incerta favore pauperum, & qui istorum nomine veniunt, iustineri, liquet ex l. 24. C. de Episc. & Cleric. cuius tenor, *Ita quod pauperibus Testamento vel Codicillis relinquatur, non ut incertis personis restitum evanescat, Sed omnibus modis rationum firmumque consistat*, Tiraquell. Causa pia privileg. 56.

132. Quare tali casu præ oculis habendæ & ponderandæ sunt rei circumstantiæ, v.g. an testator alicui Ecclesiæ aut alteri Pio ac Religioso loco speciali affectu additus, sua in eum conferre, vel ibi frequenter orare solitus sit; hoc enim casu ab eo legatum huic aut, si talis in loco non sit, Ecclesiæ ipsius Parochiali, præsertim existentem in domicilio habitationis, præstandum existimat Panormit. in c. Inducante 4. n. 4. Quando verò ex ejusmodi circumstantiis testatoris mens & affectio explorata non est, id propriæ Ecclesiæ Parochiali, aut in qua sepulturam habet, exhibendum: aut, si duarum Ecclesiarum Parochianus fuit, has inter ex æquo dividendum est, secundum cit. Tiraquell. Privileg. 56. si verò talem in loco non habeat, Ecclesiæ, Monasterio vel hospitali relicto, ex pluribus pauperiori tribuendum erit, secundum No-

vell. 131. cap. 9. Cui accedit ratio; quia testator in dubio illi Ecclesiæ legare voluisse præsumitur, cui legandò majus opus Charitatis exercet, & animæ suæ melius consulit: quod per legatum Ecclesiæ, Hospitali &c. magis indigis relicto obtinetur, Barbosa in c. Inducante cit. n. 5. Quando verò legatum relinquatur in alimenta pauperum, inter pauperes illius loci, in quo decessit, distribuendum erit, Novell. cit. cap. 11. Gomez Lib. 2. Var. cap. 11. n. 8.

Legari possunt Res quæcunque: 133. Corporales, ut castrum, prædium, fundus, aedes, grex, peculium, supellex: & Incorporales, ut servitus aliæve jura & actiones, §. Tam autem 21. nec solum in natura existentes ac præsentis, sed & futuræ, ut fructus, qui hoc anno nascuntur, §. Ea quoque 7. Instit. de Legat. neque res tantum, sed facta quoque, v.g. refectio ædium, liberatio ab ære alieno, §. Tam autem cit. V. Sed & tale & l. Mortuo 49. §. fin. ff. de Legat. 2. quæ alicui legata, de bonis hæreditariis ab hærede præstari, est necesse: nec iste liberatur solvendò interesse; quia, sicut Legales, sic & Testamentariæ dispositiones sunt præcisæ; ut eò modò, quò testator expressè disposuit, effectum debeant sortiri, l. Vel negare 5. ff. Quemad. test. aper. & l. Qui hæredi 44. pr. ff. de Condit. & demōstr. Everard. Legal. arg. loco 46. Gomez Tom. 2. Var. cap. 10. n. 22. V. Tertius & Manzius ad §. cit. n. 14.

Ut autem rei legatum valeat, necessarium est Primò; ut existat, vel saltem in rerum natura existere valeat, l. Si servus 108. §. 10. ff. de Legat. 1. & l. Quidam 7. §. 1. ff. de Tristico, vino, ol. leg. cum impossibile nulla obligatio sit, Reg. 185. ff. & Reg. Nemo 6. in 6. Secundò; ut non sit extra commercium hominum, id est, talis, quæ ab aliquo acquiri,

quiri, haberi & possideri non possit. Unde Tempa, Fora aliâque Sacra & principali vel publico usui destinata loca, uti & liber homo legari non possunt, §. *Non solum 4. Instit. 1. Si servus 39. §. 8. Et. ff. de Legat. 1. aded;* ut ne quidem eorum æstimatio debeat, *l. cit. §. fin.*

134. Tertio; ut alienari & per consequens legari non sit prohibita: ex qua causa legari nequeunt, quæ juncta aut fixa ædibus & istarum parietibus inhærent, *l. Cetera 41. ff. de Legat. 1.* Quarto; ut ex ea aliquid commodi & emolumenti pervenire ad legatarium possit, cum; quia legatum dominii acquirendi est modus, §. *fin. Instit. Per quas pers. cuique acquir. tum verò;* quia id exigit natura Donationis, cuius legatum species quædam est, §. *Instit. de Legat.* Quare res sua nemini utiliter legatur; cum, quod proprium est alicujus, amplius ejus fieri non possit, §. *Sed si 10. sicut & ea, quæ legatario tota debetur, v. g. si debitor creditori leget, quod ei debet, §. Ex contrario 10. Instit. Et l. Sin autem 29. ff. de Legat. 1. si plus in legato, quàm in debito non sit, §. Sed si uxori 15. Instit. ibid. Zæsius in ff. de Legat. & Fideicommiss. à n. 17. & Perez in C. ibid. à n. 9. Unde*

135. Dubium oritur de valore legati rei alienæ. Non quidem de Jure Civili; hoc enim spectatò apud Interpp. ac DD. cæteros recepta est distinctio: quæ rei, neque ad testatorem, neque ad hæredem pertinentis legatum, si testator eam relinquens rem alienam esse scivit, pro valido: si ignoravit, pro nullo discretè habetur, §. *Non solum cit. l. Unum 67. §. 8. ff. de Legat. 2. Et l. Cum alienam 10. C. ibidem.* Casu tamen, quò aliena & in commercio humano existens res legata est à sciente, non ea domino invito auferenda, sed hæres cogendus est eam ju-

sto pretiò redimere & redemptam legatario tradere: aut, si eam condempni domino non valeat, justam ejus æstimationem legatario solvere. Ratio hanc statuendi fuit favor Ultimæ voluntatis: quæ ut effectum fortiretur, rem alienam redimi, aut si redimi nequeat, æstimationem præstari testatorem voluisse, Juris præsumptio est. Onus tamen probandi, testatorem rei alienæ scientiam habuisse, legatario, tanquam agenti, imponitur, §. *cit.* cum enim testamentum de re sua dispositio sit, *l. Verbi 120. ff. de V. S. rem legatam pro sua habuisse;* ac proinde, rem alienam esse ignorantis, præsumitur, donec scientia probetur, secundùm Reg. *Præsumitur 47. in l. vel hæc Juris præsumptio per aliam rationem tollatur: sicut contingeret, si rem alienam legasset uxori vel alteri personæ conjunctæ; hoc enim casu, eam legaturus fuisse, præsumitur etiam, si alienam esse scivisset, l. Cum alienam cit. Ita cit. Zæsius n. 15. Perez n. 14. Et c. TT. La. man Lib. 3. tract. 5. cap. 10. n. 7. & Haunold, Tom. 2. de l. & l. tract. 7. n. 281.*

Sed de Jure Canonico, propter scriptum Gregorii Papæ c. *Filius 7. alienæ rei legatæ retentionem pronuntians injustam, ejusque restitutionem imperantis ex ea ratione; quòd non Legatarius Seculi sive Civili, rem alienam legatam præstari cogente: sed Legatarius, eam domino suo restitui jubentis, sit revendendum. Quæ ratione & c. cit. decisio ne ducti Interpp. non pauci in c. cit. cum Glóssa fin. Panormit. n. 5. Imolan. 9. & aliis apud Covarruviam in c. cit. n. 4. Civilem dere aliena legata dispositionem correctam, volunt. Sed male; quia hanc ipsorum Opinionem convellit can. *Si Episcopus 12. q. 5. ubi de Ecclesiasticis legatariis ab Episcopo legatum hereditatur,**

finetur, *Si tantumdem de proprii juris proprietate suppleverit.* Non minus ei ratio advertebatur partim; quia ratio, ob quam rei alienæ legatum jure Civili sustinetur, scilicet favor ultimæ voluntatis, jure Canonico approbata est, *can. Ultima, l. 3. q. 2.* partim verò; quia Leges Civiles, alienæ rei legatum permittebant, nihil continent iniquitatis; cum secundum ipsas domino invito res sua non auferatur: sed eam duntaxat justò pretiò vendendi occasio ipsi offeratur, ut rectè notat Covarruvias in *c. Filius cit. n. 10.* Zofius in *ff. de Legat. & Fideicommiss. n. 24.* & Gonzalez in *c. cit. n. 13.*

Neque in contrarium facit Rescriptum Gregorianum; quia isto solummodo improbat factum Episcopi Messanensis, suæ Ecclesiæ legatam aut ab hærede traditam rem alienam, ejus domino, scilicet Ecclesiæ Consentinâ invitâ, retinentis & pro se allegantis dispositionem Juris Civiles, rem alienam legatam præstari permittentis; cui Gregorius non III. sed I. ejus nominis vulgò Magnus reposuit, eum Seculi sive Civili Lege non defendi: sed secundum Legem Divinam, rem alienam invitò Dominò retineri prohibentem, calicem & puerum à testatore injustè detentū Ecclesiæ Consentinæ restituere teneri. Ita cum Menhaca. *de Success. creat. §. n. n. 21.* & aliis difficile hoc Rescriptum ex integra ejus lectione eruditè exponit Gonzalez n. 14.

Affinis huic & *c. Filius cit.* plenæ lectioni, à Gonzalez relatæ, maximè consentanea est expositio Haunoldi *Traët. cit. n. 282.* cum Covarruvia in *c. cit. n. 41.* & Fachineo *Lib. 5. Controvers. cap. 38.* assententis, à laudato Papa Leges Civiles, alienæ rei legatum sustinentes, non improbatas generaliter & eò etiam casu, quò ea domino consentiente redempta,

vel ejus æstimatio præstatur: sed in factò duntaxat Episcopi rem alienam retinentis in circumstantiis, in quibus hæres ad ejus redemptionem vel æstimationis præstationem non poterat obligari, cum; quòd ipsi vix congrua sustentatio à patre esset relicta: tum verò; quòd legatum sepulturæ gratiâ relictum esset contra sanctionem Ecclesiasticam ejusdem Papæ, sepulturæ gratiâ aliquòd exigi & accipi vetantis, *can. Quæst. 13. q. 2.*

Dubium secundò est, an valeat scilicet relictum legatū alienæ rei non sacre, v.g. fundi ad Ecclesiam spectantis. Ratio dubitandi est; quia ejusmodi res prohibita est alienari, *c. Nulli §. de Reb. Eccles. alien. & l. Jubeamus 14. C. de SS. Eccles.* Verùm, quia ejusmodi res alienari non omnino, sed tantum sine justa causa & non adhibitis Juris solennitatibus, prohibetur, *can. Sine exceptione, l. 2. q. 2. c. 1. c. Cum Apostolica §. 7. E contrario, c. Tua nuper §. V. Irrita, de Us, qua à Pralat. c. fin. de Reb. Eccles. alien. & c. 1. ibid. in §.* ideo, sicut res Minorum & Pupillorum legari possunt, quantumvis non nisi observatò certò modò valeant alienari: sic etiam ipsæ, licet sine certa solennitate nequeant alienari, à testatore tamen, eas ad Ecclesiam spectare sciente, legari possunt; ut vel ipsæ redemptæ vel, si redimi nequeant, earum æstimatio debeatur, *can. Si Episcopus cit. Panormit. in c. Cum esses 10. n. 18.* & Covarruvias in *c. Filius cit. n. 70.*

Neque obstat *l. Cum servus 39. §. 7. ff. de Legat. 1.* quia textu istò agitur de legata re aliena, quæ in commercio esse non censetur; cum vendi non possit sine consensu Principis, quem iste præstare minimè solet, Covarruvias *ibid. n. 9.*

Dubium tertio est, an legatum rei alienæ ab ignorante factum valeat favore

M m m

causæ

causæ Piæ. Quod contra Panormit. in c. Filius cit. n. 1. concedunt Tiraquell. *Causa pia privileg.* 66. & Menoch. *Lib. 4. presump.* 116. n. 31. arg. l. Cum alienam cit. & l. Paulus 39. pr. ff. de Fideicommiss. libert. secundum quarum legum priorem ejusmodi Legatum personæ conjunctæ: secundum posteriorem verò, libertas seruo alieno ignoranter relicta, debentur ob favorem conjunctionis & libertatis: quibus cum non minus favorabilis sit causa Pia, meritò etiam huic legatum à testatore relinquendum fuisse præsumitur, si rem alienam esse ignorasset: cum enim Deus Pater noster & Ecclesia Mater sit, can. Qui abstulerit, 12. q. 2. illi & huic pro anima relictum, nobis maxime conjunctis relictum censetur, Baldus in Repetit. l. 1. c. de SS. Eccles. n. 34.

139. Relinqui prædictæ res à legatario possunt vel purè, hoc est, simpliciter & non adjectâ ullâ conditione, modò, die &c. quò modò relicta, licet peti nequeant ante mortem testatoris; quòd hominis voluntas usque ad supremum vitæ exitum ambulatoria sit, l. Quodsi 4. ff. de Adimend. legat. & l. 1. §. 1. & 5. c. de Caduc. tollend. & post aditam primùm hæreditatem sint præstanda, l. Omnia 32. pr. ff. de Legat. 2. ut, si ex hæredibus scriptis eam nemo adierit, legata prophana (nisi virtute clausulæ Codicillaris subsistant) omnia corruant cum testamento, l. Si nemo 9. ff. de Testam. tutela: nihilominus ad hæredes legatarii transmittuntur, quantumvis iste ante aditam hæreditatem decedat, l. 1. & l. Si Pontionilla 3. c. Quando dies legati: & peti possunt unâ cum fructibus, qui ex rebus legatis post mortem testatoris, etiam ante hæreditatis aditionem, sunt percepti, ut cum Bartolo Baldòque ex l. Si sibi 86. §. 1. ff. de Legat. 1. desumunt Gomez *Lib. 1. Var. cap. 12. n.*

5. & Molina *Traçt. 2. de l. & l. disp. 11. n. 3.* Vel non purè, sicut fit, cum aliud quid legatur in tempus aut diem certum, vg. ad proximas Calendas Januariæ, incertumve vg. cum studiorum cursum absolvit, cum ex peregrinatione, expeditione bellica &c. salvis redierit; præsertim sub conditione relata in eventum futurum, vg. *Lego mille, si Dicit evaserit, si matrimonium contraxerit, si Religionem fuerit ingressus &c.* quomodò legata conditionalia regulariter contingere debentur neque peti possunt ante conditionis eventum, l. Utinam §. 7. c. de Cad. tollend. l. Si cum hæres 4. §. 1. Si post diem 5. §. 2. ff. Quando dies legati quia antè non est certum debitum.

Dico, Regulariter; quia imprædictio conditio aliquando à Jure remittitur, & habetur pro non adjectâ, l. Si post diem 5. cit. §. 3. & 4. ubi sub conditione impossibili relictum pro legato puro habetur. Deinde; quia, cum, quò modò conditionem legatarius impletet, per heredem vel per eum stetit, in cujus persona illa implenda fuit, ea pro impleta habetur, l. cit. §. 5. Et demum; quia, quando legatum, vg. centum alicuius puelle in dotem, Si nupsit, relictum sub principaliter non intuitu ipsius personæ, sed Pietatis, eâ mortuâ legatum non est percipere: sed alteri puellæ pauperi mandandæ applicandum, monent Panormit. in c. Nos quidem 3. n. 14. & Sylvester V. Legatum 1. q. 10. Unde

Dubium oritur primò de valore legati relicti sub conditione, Nuptias excludente. Qua in re quatuor præcipui casus distingui solent.

Et primò quidem Legatum, licet & hæreditatem, Virgini relictam sub conditione, Si non nupsit, ei etiam nubenti deberi: & eam cui, Si nupsit centum, Si non nupsit, ducenta legat

gata sunt, etiam cum nupserit ducenta conlequi & conditionem, tanquam procreationi proli & Utilitati Reipublicæ contrariam, Jure Civili pro non adjecta haberi, liquet ex *l. Cum tale 72. §. 5. & l. Titio 100. ff. de Condit. & demonstr.* Eadem ratio est legati, quod legatarius, si nupserit restituere v.g. Titio jubetur; nam etiam id retineri à nubente potest, *l. Quærit 22. ff. de Condit. & demonstr.* quarum legum dispositionem, quod iusta & à lacris Canonibus intacta sit, etiam in Foro Conscientiæ locum habere, tradunt Covarruvias *Lib. 1. Var. cap. 19. n. 10. Gutierrez de Matr. cap. 21. n. 11. & Sanchez Lib. 1. de Matr. disp. 34. n. 6.*

142. Dicitur autem, *Virgini*; quia conditio, si non nupserit, legato viduæ aut viduo relicto adjecta non rejicitur, *Aut. Cui relictum C. de Indicta viduit. & Novell. 22. cap. 43. & 44.* Ratio est; quod honestum sit à secundis nuptiis abstinere, *can. for. 31. q. 1. Covarruvias de Sponsal. p. 2. cap. 3. §. 9. n. 3. & 11. Gomez Lib. 1. Var. cap. 12. n. 78. cit. Molina disp. 207. n. 3. & Sanchez disp. 34. à n. 29.*

Secundò simili modo pro non adjecta habetur conditio non nubendi, nisi ex alterius voluntate & consensu, *l. Cum tale cit. §. 4.* cum; quod eà conditione matrimonii libertas minuatur: tum verò; quod legatarius retrahatur à matrimonio; cum alter suum consensum in personam, cui legatarius nubere vult, posset denegare. Secus esset, si legato adjecta conditio ad non nubendum sine consilio obligaret; cum enim vi talis conditionis consilium alienum petere duntaxat, non etiam sequi teneatur, libertas matrimonii non diminuitur, *cit. Sanchez n. 24. Gutierrez cap. 21. n. 25. & Palao Tract. 28. disp. 1. p. 11. n. 6.*

Tertiò, nihilominus validum est legatum, etiam Virgini relictum sub con-

ditione, *Si non nupserit ante certum & matrimonio apertum tempus, l. Sed si hoc 62. §. fin. ff. de Condit. & demonstr.* vel cum certa aliqua, præsertim indigna & disparis conditionis persona: vel cum certo genere personarum, v.g. certi oppidi, provinciæ, familiæ v.g. ignobili, aut ex Judæorum sanguine descendenti, *Henriquez Lib. 11. cap. & n. 6. & cit. Sanchez à n. 35.*

Quartò, validum etiam est legatum sub conditione *Si non nupserit* relictum; ut, *Si nupserit*, pro libertate servo concedenda, vel pauperibus, Ecclesiæ vel alteri loco aut causæ Piæ legatum sit applicandum: ut de libertate desumitur ex *l. Titio 96. §. 1. ff. de Condit. & demonstr.* de causa autem Piæ; quod libertati æquiparetur, & propterea ab ista ad illam validum sit argumentum, per tradita ab Everard. *Legal. arg. locò 58. n. 6. Tiraquell. Causa piæ Privileg. 18. cit. Sanchez n. 34. Gutierrez n. 36. & Palao n. 10.*

Dubium secundò est de legato sub conditione, *Si nupserit*. Quod quidem valere; cum conditio, licet non de meliori bono, iusta tamen & honesta sit: attamen, si is, cui relictum est, Religionem ingrediatur, legatum etiam ipsi deberi, voluit Imperator *Novell. 123. cap. 37.* pro non scripta habens conditionem illam; & benignâ supremæ voluntatis interpretatione præsumens, testatorem, uti & donantem, si de Religione cogitasset, nihilominus legatum fuisse aut donatum, ut cum Card. Mantica *de Conject. Ultim. volunt. Lib. 11. tit. 18. n. 2. & Menoch. Lib. 4. presump. 148. n. 6. tradit cit. Sanchez disp. 33. cit. n. 30.* Aliud esset, si testator indefinitè puellis in matrimonium locandis reliquisset; id enim non deberi, nisi ineuntibus matrimonium carnale, cum

M m m 2

Baldo

Baldo in l. fin. C. de Sent. quæ sine certa quant. n. 14. Covarruvia in c. Non quidem 3. n. 11. V. Sexto & aliis DD. verisimilius existimat cit. Sanchez n. 32. quod ita legans intellexisse præsumatur de nuptiis proprie dictis: cujusmodi non est matrimonium spirituale.

Neque obstat cit. Novell. cap. 37. quia ejus dispositio, utpote exorbitans à Jure communi, exigente conditiones in propria & specifica forma impleri, l. Qui heredi 44. & l. Marcius 55 ff. de Condit. & demonstr. ad alios casus; ac proinde loquens de legato certæ personæ, Si nupserit, ad legatum puellis maritandis non est extendenda. Aliud esset, si legatum ad filias aut neptes in matrimonio collocandas esset relictum; hoc enim propter præsumptam singularem affectionem erga personas sanguine conjunctas admitteret interpretationem pleniorum, & legatum ad eandem Religionem ingressuras extendentem, juxta l. Aurelius 28. §. 3. ff. de Liberat. legat. Mantica Tract. cit. Lib. 8. tit. 5. n. 22. cit. Gutierrez cap. 20. n. 27. & Sanchez cit. n. 32.

144. Dubium tertio est de legato aut hereditate relicta sub conditione, Si nupserit certa persona v.g. Titio, aut alicui de certa familia. Quam conditionem; quia honesta est, & pro non adjecta non habetur, implendam; ut relictum legatarius consequatur, contra Saa V. Legatum 37. communis sensus est DD. id ex l. Si ita 12. §. 1. l. Legatum 63. §. 1. & l. Titio 71. §. 1. ff. de Condit. & demonstr. defumentum apud cit. Sanchez disp. 33. n. 6. & 9.

145. Excipi tamen ab hisdem solent. Primo casus, quò tali conditione vel modò gravamen fieret in Legitima; ista enim cum lege debita sit, gravari non potest, l. Quoniam 32. C. de Inoffic. test. Mantica

cit. Tit. 18. n. 12. & Sanchez n. 10. Secundo, quò vi ejusmodi conditionis nubendum esset personæ indignæ, aut quacum matrimonium honestè & licitè contrahi non posset; quia talis conditio, tanquam turpis & impossibilis, pro non adjecta habetur, l. Cum ita legatum n. §. 1. cum id solum possimus, quod possimus licitè & honestè, can. Facias, junctâ Gloisâ V. Quod potest, 22. q. 2. cit. Sanchez n. 11. Tertio, quò personæ, cui vi conditionis nubendum esset, heredis aut legatarii nuptias recusat, aut te eas. decessit; hoc enim casu hæres aut legatarius sub ea conditione relictum absolute consequetur, l. In testamentis p. ff. de Condit. & demonstr. quia conditio habetur pro impleta, Menoch. cit. præsumpt. 183. n. 25. cit. Mantica Tit. n. 37. & Sanchez n. 19. Quarto demum, Legatum virginis relictum sub conditione, Si nubat Titio, illa condeperitur, si alteri nubat jussu patris; quia subintelligitur altera conditio, Si non potest: virgo autem paternæ voluntati contravenire honestè non potest, Mantica cit. Tit. in fine & Covarruvia cit. p. 2. cap. 3. §. 9. n. 2.

Dubium quarto est de legato cum donatione facta sub conditione ab ingressu Religionis vel Clericatu abstracta, Quam, sicut & conditionem. Legatum si nupserit, ducenta, si Religionem ingrediatur centum, pro non adjecta habetur cum Acola in l. Cum tale cit. §. 4. compliat. 11. n. 1. Parisio in c. In præsentia 8. de Probat. n. 137. Everardo Leg. arg. loco 76. n. 5. & 8. Medina de Restit. q. 23. §. Itaque quatuor & aliter riter sultinet Pontius Lib. 3. de Mar. cap. 7. n. 13. & 14. partim; quòd matrimonium Spirituale æquiparetur Canonico, Novell. 123. cap. 37. Secundum quomodo legatum relictum virginis maritanda consequatur

Sequitur ingrediens Religionem: à Carnali autem matrimonio abstrahens conditio pro non scripta habeatur, l. *Cum tale cit. §. 5. Et Titia cit.* partim; quòd Clericatus & Religionis Status sint perfectiones Statu Matrimoniali: & propterea ab iis retrahens conditio meritò videatur turpis, ac proin contractum vitiet, & à Legato rejiciatur, l. *Conditiones §. 1. Institutio 10. ff. de Condit. instit. Et l. Non debita 20. ff. de Condit. Et de monitr.*

147. Sed verùs ejusmodi conditionem valere, & à legatario adimplendam, cum Covarruvia *Lib. 1. Var. cap. 19. n. 10. Menoch. presumpt. cit. à n. 18. Mantica cit. Tir. 18. n. 29. Molina cit. disp. 207. n. 17. Gutierrez cap. 21. n. 14. Et Sanchez cit. disp. 34. n. 11. defendit Palao cit. p. 11. n. 12. Ratio, quã nituntur, est; quòd conditio illa non turpis, sed licita sit & honesta; cùm rejecta non sit à Jure: & à testatore, non legatarij à vita & statu perfectiori retrahendi animò, sed conjugium intiri necessitati, dotem multò, quam in Religione victuro necessaria est, ampliore exposcanti, majori bonorum parte relicta prospiciendi, propagandæ & in splendore conservandæ familiæ & Reipublicæ per sobolis procreationem augendæ studio adjecta videatur: eaque fidelium aliquem à sanctioris vitæ proposito abstrahendum, verisimile non sit.*

Neque vim habent argumenta, quibus ejus honestas impugnatur; quia imprimis æquiparatio matrimonij Spiritualis cum Carnali in casu *Novell. cit.* procedit ex præsumpta voluntate testatoris: non contra eam, ut notat *cit. Mantica Tir. 18. n. 31. Deinde;* quia argumentum à matrimonio Carnali ad Spirituale non procedit, quando finis per dispositionem de uno intentus, per alterum non obicitur; sicut hic procreatio prolis ad

augendam Rempubicam & familiam conservandam: cui matrimonium spirituale adferatur. Demum; quia, licet Clericalis & Religiosus Status perfectior sit Matrimoniali, illius tamen perfectionis intuitu conditionem, quæ huic præ illo fayet, pro non scripta habendam, ullo Juris textu, ut dictum, expressum non est.

Confirmantur ista; quia, ut mox statuetur, valet conditio *Lego Titio si Religionem ingrediatur ducenta. Si nubat centum.* Cur non vice versâ? quia Religionis professio privatum ingredientis: matrimonium autem publicum bonum spectat, *Laiman cap. 10. cit. num. 12. in fine.*

Dubium quintò est de conditione, **148.** *Lego Titio centum, si ingrediatur Religionem, aut Clericatum assumat.* Ratio de ejus valore dubitandi est; quòd retrahat à matrimonio; cùm æquivalet conditioni, *Lego centum, si non nupsit, aperte rejectæ l. Cum tale §. 5. Et Titia cit.* Verùm, quia conditionis istius appositione testator directè legatarium præmij duntaxat spe ad vitam perfectiorem allicere intendit: à nuptiis autem solummodo in consequentiam quandam, non directè retrahit, eam validam & à legatario, ut relictum consequatur, assumptione Clericatus vel Religionis ingressu adimplendam, cum *Baldo in Auth. Cui relictum cit. n. 3. Jafone ibid. n. 4. Et aliis defendunt Covarruvias cit. cap. 19. n. 10. Gomez Tom. 1. Var. cap. 12. n. 78. cit. Molina n. 6. Sanchez n. 15. Et Palao n. 13. asserens §. 5. Et l. Titia cit.* rejici solas conditiones, à nuptiis directè retrahentes.

Tali tamen conditione relictum legatarius probabilius consequitur, & retinere valet, si post Clericatum vel Religionem bonâ fide & perseverandi animò assum-

M h m ; mô assum-

mò assumptam mutet consilium, & ante susceptionem Subdiaconatus vel probationis annum expletum ad seculum & laicalem conversationem revertatur; quia serià assumptione Clericatus & Novitiatus ingressu conditio jam impleta censetur secundum loquendi usum communem, qui in legum & ultimarum voluntatum dubiarum interpretatione præcipue spectatur. Quod confirmatur paritate Voti ingrediendi Religionem: cui perseverandi animò Novitium ingressus satisfacit, quantumvis postea ex rationabili causa ad seculum redeat; quòd in dubio promississe præsumatur ingressum iuri conformem, scilicet conjunctum cum libertate regressus, si Religio displiceat, ex mente S. Thomæ 2. 2. q. 189. art. 4. Cùm ergo legato à testatore relicto apposita conditio etiam de ingressu, ulu receptæ nominis significationi conformi, exaudienda sit, ingressu in Novitium & Ordinum minorum susceptione, perseverandi animò factis, conditio illa impleta erit; ut relictum legatarius consequatur, ac retinere valeat post regressum; quia ad legati consecutionem sufficit, conditionem aliquando esse impletam, l. Si heredem 7. C. de Instit. & substit. Jafon in l. cit. n. 13. cit. Sanchez n. 17. & Palao n. 15.

ARTICULUS VIII.

De Falcidiæ deductione.

SUMMARIUM.

150. Hæres deducit quartam partem bonorum,
151. Quæ mortis tempore habuit testator,

152. Computatis in illam sibi relicti titulo Institutionis;
153. Deductis tamen prius ere alieni,
154. Impensis funeris & pretii manumissionum.
155. Quarta non deducitur ex reliquiis testamenti Militari,
156. Aut ad Pias causas,
157. Et ex aliis contra prohibitionem testatoris;
158. Neque ex iis, quæ iste tanquam debitum reliquit.
159. Eandem non deducit hæres, qui non conficit inventarium.
160. Aut res hereditarias surripuit,
161. Aut executus non est voluntatem testatoris;
162. Qui legata integra Juris;
163. Non qui Facti errore solvit,
164. Et, cui rei legata alienatio prohibita est.

NE, scriptis vel nuncupatis hæredibus ob nullum vel exiguum lucrum hæreditatem reculantibus adire, suprema hominum judicia facile desistantur, latè à Falcidiæ Tribuno plebis, ab eoque Falcidiæ nomen fortitè lege salubriter cautum est; ne quis Testamentò plus quam dodrantem, sive tres partes bonorum legare possit; ut regulariter hæres, sive unus sive plures sint, quartam illorum partem ex Legatis, Fideicommissis, Donationibus mortis causâ factis, & morte confirmatis detrahere sibi que retinere possit, pr. Institut. l. 1. pr. ff. l. Etiam si 3. l. Si quis 2. l. In donationibus 12. C. ad L. Falcid. & l. Intestata 2. C. de Donat. mort. causâ. Si hæres de numero descendendum vel ascendendum sint, de bonis testatoris accipere possunt portiones suas legitimas integras, quas ille de rebus suis disponendò diminueri non potuit, Molina Tract. 2. de J. & J. disp. 213. n. 1. Quarta